

**Askeri ceza kanununa müzeyyel 1/518 numaralı kanun
lâihası ve Millî Müdafaa ve Adliye
encümenleri mazbataları**

T. C.

Başvehâlet

Muameleât müdürlüğü

Sayı 6/463

23 - II - 1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Askeri şahısların ticaret ve sınaatla uğraşmalarının yasak edilmesi için 1632 sayılı ceza kanununa zeylen Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 20 - II - 1933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâihası esbabı mucibesile birlikte yüksek hu-zurlarına sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

**Askeri şahısların ticaret ve sınaatla meni iştigalleri hakkında teklif olunan kanunun esbabı
mucibe mazbatası**

Memurinin ticaretle iştigalinden memnuiyeti hakkında 2 teşrinievvel 1333 tarihinde tanzim ve neşrolunan kararname askeri şahıslar hakkında dahi tatbik edilmekte idi.

788 numaralı memurin kanununun 8 inci maddesi (memurların ticaret ve sanatla iştigallerini menetmiş) ve fakat ayrıca bir ceza tayin ve vazetmemiştir. Türk ceza kanunu ise 238 inci madde-sile memurların ticaretle iştigallerinin müstelzimi mücazat olabilmesini dairei memuriyetleri dahi-
linde ahalinin zarurî havayicinden olan hububat, erzak ve sair malzemeleri alıp satmak kaydü şart-
larına bağılı kılmış ve kuyut haricinde ticaret yapan memurlar hakkında mesuliyet esasını kabul
etmemiştir. Türk ceza kanununun kabul ve neşrinden sonra 333 tarihli kararnamenin mülga olup
olmadığı mevzu bahis ve tereddüt ve ihtilâfı mucip olmuş ve en nihayet 1496 numaralı kanunun
üçüncü maddesile sarîh bir surette ilga ve işbu kanunun ikinci maddesile de ticaret ve sınaatla
iştigal edenler hakkında kuvvei teyidiye memurin kanununun 32 nci maddesine atfolunmuştur. Me-
murin kanununun askerlere şamil olmadığı için, 333 tarihli kararnamenin bu suretle sarahaten ilga-
sından sonra askeri şahıslardan ticaret ve sınaatla iştigal edenler için bir hüküm kalmamış ve as-
keri ceza kanununda da bu hususta bir memnuiyet ve ceza bulunmamış olduğundan bu noksanı
telâfi ve ikmal etmek üzere ticaretle iştigalleri vazife ve meslekleri ve bilhassa askerliğin inzi-
batı ile gayri kabili telif bulunan askeri şahıslar hakkında kabili tatbik olmak üzere merbut kanun
lâihası tanzim olunmuştur.

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.
M. M. Encümeni
Karar No. 16
Esas No. 1/518

11-III-1933

Yüksek Reisliğe

Başvekâletin 6/463 sayılı ve 23 şubat 1933 tarihli tezkeresile encümenimize gönderilen ve 1632 sayılı askerî ceza kanununa zeyl olmak üzere hazırlanmış olan kanun lâyihası esbabı mucibe mazbatası ile birlikte M. M. vekili beyin huzur ile okunarak müzakere edildi:

788 numaralı memurun kanununun 8 inci maddesi hükmü Devlet memurlarının ticaret ve sanatla iştigallerini menetmiştir. Bu hüküm, meslek ve vazife ve ordunun inzibatî noktalarından askerler için çok ehemmiyetlidir. Bu gün hükmü cari olan 1632 sayılı ve 27 mayıs 1930 tarihli askerî ceza kanununda askerlerin ticaret ve sanatta iştigallerinin yasak bulunduğuna ve hilâfında hareket edenler hakkında hangi cezanın verileceğine dair bir kayıt bulunmadığından bu noksanı tamamlamak maksadı ile teklif edilen kanun lâyihası encümenimizce de muvafık görülmüştür. Lâyihanın birinci maddesinde küçük zabıtlardan bahsedildiği halde kıdemli küçük zabıtlar yazılmamış olduğundan bunların da aynı madde hükmüne ilâvesi lüzumlu görüldü. Lâyihanın üçüncü maddesine gelince: Birinci maddede yazılı (zabıtlar) ifadesi içinde askerî doktorların da bulunduğu ve bunların 1219 sayılı tababet ve şubatı sanatlerinin tarzı icrasına dair kanun hükümlerine uygun olarak tababet sanatini icra etmeleri caiz görüldüğü ve diğer cihetten memleketimizin sıhhi ihtiyaçları göz önünde tutularak mezkûr maddenin o suretle yazılması ve lâyihanın diğer maddelerinin aynen kabulü encümenimizce karar altına alınmıştır. Arzulonur.

M. M. E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Giresun	Diyarbakır		Cebelibereket	Kars	Elâziz
<i>İhsan</i>	<i>Kâzım</i>		<i>Naci</i>	<i>Muhittin</i>	<i>Ahmet Saffet</i>
Aza	Aza	Aza	Aza		
Balıkesir	Ordu	Tokat	Urfa		
<i>Enver</i>	<i>Recai</i>	<i>Hüsnü</i>	<i>Ali Saip</i>		

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 14
Esas No. 1/518

17 - IV - 1933

Yüksek Reisliğe

Başvekâletin 6/463 sayılı ve 23 - II - 1933 tarihli tezkeresile gönderilen askerî ceza kanununa müzeyyel kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatasile Millî Müdafaa encümeninin tadilatı Millî Müdafaa vekili Zekâi Bey huzur ile tetkik ve müzakere edildi.

Memurların ticaretle iştigallerinin memnuiyetine dair hükümlerin ve cezaî müeyyidelerin zabıt ve neferlere tatbiki mümkün olmadığı anlaşıldığından ve memnuiyetin zabıt ve askerî memurlarla efrada teşmili zarurî görüldüğünden lâyiha esas itibarile tasvip edildikten sonra maddelere geçildi.

Birinci maddenin şumulüne askerî erkân ve ümeranın dahil olup olmadığı hakkında izhar edilen tereddüde karşı Millî Müdafaa vekili bey zabıt tabirine askerî erkân ve ümeranın dahil bulun-

duğunu ve askerî ceza kanunile diğer kanunların da bu esas dahilinde tanzim edilmiş bulunduğunu beyan eylemiş ve encümenimizce de bu cihet tabii görülmüş olmakla Milli Müdafaa encümeninin kabul eylediği 1 inci madde bazı kelime değişikliklerle cezanın asgarî haddinin 2 aya indirilmesi suretile kabul edilmiştir. 1 inci maddenin (A) fıkrası maksat dahilinde yeniden yazılmış ve ticarî müesseselerde, şirketler de dahil bulunduğundan (B) fıkrasındaki şirketlere kelimesi kaldırılmıştır. İhtiyat zabitlerini de, vazifeye davet anından itibaren doğrudan doğruya ticaret yapmaktan menetmek fakat hususî ve şahsî vaziyetleri itibarile efradın tâbi olduğu memnuiyet hükümlerine tâbi tutmak zarurî görüldüğünden 2 nci maddeye « ihtiyat zabitleri » fıkrası ilâve ve müeyyide olarak ta on günden üç aya kadar hapis cezası tesbit edilmiştir. İkinci maddenin (A) fıkrası aynen ve (B) fıkrası ise yukarıda yazılı sebeplere binaen « şirket » kelimesi kaldırılarak kaleme alınmıştır.

Tababet ve şubatı sanatlerinin tarzı icrasına dair olan kanun hükümleri dairesinde icrayı tababet ve sanat etmelerinde faide derkâr olan askerî etibbanın memnuiyet hilâfında hareketleri halinde bazan mezkûr kanunun müeyyidelerini aynen tatbik etmek imkânsızlığı nazara alınarak daha vazih olan Hükümetin teklif ettiği üçüncü madde aynen kabul edilmiştir.

Havalesi mucibince Umumî heyetin yüksek tasvibine arz olunur.

Ad. E. Reisi	Bu M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Manisa	Kayseri	Yozgat	Antalya	Konya	Antalya
Mustafa Perzi	S. Azmi	A. Hamdi	Haydar	T. Fikret	Numan
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Çanakkale	Kocaeli	Konya	Edirne	Edirne	Balıkesir
Osman Nijazi	Ragıp	Ş. Sırrı	H. Hayri	Şeref	Vasfi

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1632 sayılı askerî ceza kanununa müzeyyel
kanun lâyihası

MADDE 1 — Aşağıda yazılı halleri ilk defa yapan zabitlerle askerî memurlar ve küçük zabitlere üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Tekerrürü halinde evvelce verilmiş olan ceza bir kat arttırılmakla beraber zabitlerle askerî memurlar hakkında (ihraç), küçük zabitler hakkında (rütbenin geri alınması) cezaları da birlikte hükmolunur :

A - Temettü kasdile ticarî işlerle uğraşmak.

B - Şirketlerde yahut ticaret ve sanayi müesseselerinde vazife kabul eylemek.

MADDE 2 — Aşağıda yazılı halleri ilk defa yapan efrat hakkında bir aydan bir seneye kadar hapis cezası verilir. Tekerrürü halinde evvelki cezaları bir kat daha arttırılır :

A - Fîlî hizmeti askeriyelerini ifa esnasında bizzat ticaret ve sınaatle iştigal etmek.

B - Şirketlerde yahut ticaret ve sanayi müesseselerinde vazife kabul eylemek.

Ancak tebdilihava veya resmî mezuniyet suretile kıta veya müesseselerinden ayrılanların askerlik kıyafetinden ayrılmak şartile kendi iş ve sanatlarile iştigalleri caizdir

MADDE 3 — Askerî doktorların bizzat hususî hastane açmaları memnudur. Hilâfında hareket, birinci madde mucibince cezayı müstelzimdir. Ancak çalışma saatleri haricinde ve mahsus kanununa göre icrayi sanat etmeleri caizdir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

20 - II - 1933

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	La. V.
	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâî</i>	<i>Ş. Kaya</i>
Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.	
<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Dr. Reşit Galip</i>	
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.	
<i>Hilmi</i>	<i>M. Celâl</i>	<i>Dr. Refik</i>	
G. İ. V.	Zr. V.		
<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>		

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN TADİLİ

1632 sayılı askerî ceza kanununa müzeyyel
kanun lâyihası

MADDE 1 — Aşağıda yazılı halleri ilk defa yapan zabitlerle askerî memurlar ve gedikli küçük zabitlere ve küçük zabitlere üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Tekerrürü halinde evvelce verilmiş olan ceza bir kat arttırılmakla beraber zabitlerle askerî memurlar hakkında (ihraç) gedikli küçük zabitler ve küçük zabitler hakkında (rütbenin geri alınması) cezaları da birlikte hükmolunur.

A - Aynen kabul edilmiştir.

B - Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.

A - Aynen kabul edilmiştir.

B - Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Askerî doktorlar hizmet ve vazifeleri haricinde 11 nisan 1928 tarihli ve 1219 sayılı kanun hükümlerine göre icrayi sanat edebilirler.

MADDE 4 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Aynen kabul edilmiştir.

ADLIYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

1632 sayılı askerî ceza kanununa müzeyyel
kanun lâyihası

MADDE 1 — Aşağıda yazılı fiilleri ilk defa yapan zabitlerle askerî memurlar ve gedikli küçük zabıtlere ve küçük zabıtlere iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Tekerrürü halinde evvelce verilmiş olan ceza bir kat arttırılmakla beraber zabıtlere askerî memurlar hakkında (ihraç) gedikli küçük zabıtlar ve küçük zabıtlar hakkında (rütbenin geri alınması) cezaları da birlikte hükmolunur.

A - Kazanç kasdile ticaret yapmak veya yaptırmak,

B - Ticarî ve sınaî müesseselerde vazife kabul etmek.

MADDE 2 — Aşağıda yazılı fiilleri ilk defa yapan ihtiyat zabıtları ve efrat hakkında on beş günden üç aya kadar hapis cezası verilir, teker-rürü halinde cezaları bir kat arttırılır.

A - Filî hizmeti askeriyelerini ifa esnasında bizzat ticaret veya sanatla işigal etmek,

B - Ticarî ve sınaî müesseselerde vazife kabul etmek.

Ancak tebdili hava veya resmî mezuniyet suretile kıta ve müesseselerden ayrılanların askerlik kıyafetinden ayrılmak şartile kendi iş ve sanatlarile işigalleri caizdir.

MADDE 3 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 4 — Hükümetin teklifi aynen

MADDE 5 — Hükümetin teklifi aynen